

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра Стоматології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декаан Медичного факультету
Тетяна ЛЯДОВА

_____ 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Стоматологічна фотографія

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень

галузь знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва)

спеціальність 221 Стоматологія
(шифр і назва)

освітня програма Стоматологія
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни Вибіркова
(обов'язкова / за вибором)

факультет Медичний

2024/ 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою медичного факультету "28" серпня 2024 року, протокол № 11.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Андрій НІКОНОВ, д.мед.н., професор, завідувач кафедри стоматології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Костянтин ЖУКОВ, к.м.н., доцент кафедри стоматології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Ольга ІСКОРОСТЕНСЬКА, доктор філософії, доцент кафедри стоматології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Людмила ПЕДЧЕНКО, к.філ.н., доцент кафедри стоматології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Дмитро КОВАЛЬЧУК, асистент кафедри стоматології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри стоматології

Протокол від "28" серпня 2024 року №1

Завідувач кафедри стоматології _____ д.м.н., проф. Ніконов А.Ю.
(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми «Стоматологія».

Гарант освітньої професійної програми _____ д.м.н., проф. Ніконов А.Ю.
(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією медичного факультету.

Протокол від "28" серпня 2024 року №11

Голова науково-методичної комісії _____ Дорош Д.М.
(підпис)

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни **«Стоматологічна фотографія»** (курс за вибором) складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів освітнього рівня «Магістр» спеціальності 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Робоча програма навчальної дисципліни **«Стоматологічна фотографія»** складена відповідно до Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 221 «Стоматологія», затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 08.11.2021 р. № 1197, Закону України «Про вищу освіту» №1556-VII від 1 липня 2014 року (із змінами та доповненнями); Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна, затвердженого рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол засідання № 9 від 29 травня 2023 року), освітньо-професійної програми та навчального плану другого (магістерського) рівня вищої освіти «Стоматологія», галузь знань 22 «Охорона здоров'я» зі спеціальності 221 «Стоматологія» на 2023-2029 роки, затверджених рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол засідання № 10 від 26 червня 2023 року); Статуту Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна; Кодексу цінностей Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та інших регламентуючих нормативних документів.

1. Опис навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни **«Стоматологічна фотографія»** включає основні підрозділи: «Основи фотографування у стоматології», «Підготовка та налаштування обладнання для клінічного фотографування», «Портретне фотографування у стоматології», «Внутрішньоротова фотозйомка», «Обробка стоматологічних фотографій» та «Правові аспекти застосування фотографії у стоматології».

Навчальна дисципліна закладає в студентів-стоматологів фундамент для подальшого засвоєння ними знань з анатомії людини, гістології, медичної біології та інтегрується з цими освітніми компонентами.

Викладання дисципліни передбачає практичні заняття, самостійну роботу студентів та завершується недиференційним заліком. Вивчення дисципліни **«Стоматологічна фотографія»** (курс за вибором) закладає підґрунтя для подальшого засвоєння студентами знань та вмій із профільних теоретичних та професійно-практичних клінічних дисциплін (профілактика стоматологічних захворювань, дитяча терапевтична стоматологія, терапевтична стоматологія, ортопедична стоматологія, хірургічна стоматологія, ортодонція).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фотопротокол у стоматології.

Міждисциплінарні зв'язки:

Навчальна дисципліна **«Стоматологічна фотографія»** (курс за вибором) інтегрується з наступними дисциплінами: анатомія людини, гістологія, медична біологія, медична хімія, біологічна та біоорганічна хімія.

Програма дисципліни **«Стоматологічна фотографія»** структурована шістьма розділами «Основи фотографування у стоматології», «Підготовка та налаштування обладнання для клінічного фотографування», «Портретне фотографування у стоматології», «Внутрішньоротова фотозйомка», «Обробка стоматологічних фотографій» та «Правові аспекти застосування фотографії у стоматології».

Обсяг навчального навантаження студентів описаний в кредитах ECTS – залікових кредитах, що зараховуються студентам при успішному засвоєнні теоретичних знань і практичних навичок.

Основними видами навчальних занять є практичні заняття та самостійна робота студентів з тематики програми навчальної дисципліни.

Практичні заняття (ПЗ) є видом навчальних занять, на яких викладач проводить із студентами детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння шляхом індивідуального багаторазового виконання кожним студентом практичних навичок, відповідно до сформульованих завдань.

Самостійна робота студента (СРС) є основним способом оволодіння навчальним матеріалом в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота студентів забезпечується комплексом навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручниками, навчальними посібниками. Методичні розробки для самостійної роботи студентів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студентів. Для самостійної роботи, окрім того, рекомендується відповідна наукова та фахова література.

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Стоматологічна фотографія» впливає із цілей освітньо-професійної програми підготовки випускників вищого медичного навчального закладу та визначаються змістом тих системних знань і умінь, якими повинен оволодіти лікар.

Вивчення анатомії обличчя, органів порожнини рота та зубів генерує у студентів-стоматологів цілісну уяву про формування знань та практичних навичок для подальшого вивчення студентами блоку дисциплін, що забезпечують їх професійно-практичну підготовку.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти вибіркова дисципліна «Стоматологічна фотографія» забезпечує набуття студентами *компетентностей*:

● **Загальні:**

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК07. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

● **Спеціальні (фахові, предметні):**

ФК2 – Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів

ФК9 – Навички виконання медичних маніпуляцій.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Стоматологічна фотографія» є:

- вивчення основ фотографування у стоматології;
- вивчення обладнання для клінічного фотографування;
- налаштування обладнання для фотографування;
- вивчення основ портретного фотографування;
- вивчення особливостей внутрішньоротової фотозйомки;
- методика обробки стоматологічних фотографій;
- ознайомлення з правовими аспектами застосування фотографії у стоматології.

1.3. Кількість кредитів – 3,0

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / <u>За вибором</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
2-й	-
Лекції	
-	-
Практичні, семінарські заняття	
30 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
60 год.	-
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання

Результати навчання для дисципліни – сукупність знань, умінь, навичок, інших форм компетентностей, набутих особою у процесі навчання згідно зі стандартом вищої освіти, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти.

ПРН 1 – володіти загальними та спеціальними фундаментальними та професійно-орієнтованими знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, необхідними для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді.

ПРН 2 – володіти знаннями щодо психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення.

Застосування знань та розуміння:

ПРН 3 – застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря-стоматолога, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій.

ПРН 4 – проводити збір інформації про пацієнта.

ПРН 5 – оцінювати результати опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень.

ПРН 6 – встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання.

ПРН 7 – визначати характер, принципи лікування захворювань.

ПРН 8 – визначати необхідну дієту, режим праці та відпочинку при лікуванні захворювань.

ПРН 9 – визначати тактику ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

ПРН 10 – проводити діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги.

ПРН 11 – проводити санітарно-гігієнічні та профілактичні заходи.

ПРН 15 – виконувати медичні маніпуляції.

ПРН 16 – оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення.

ПРН 17 – вміти вести медичну документацію, обробляти державну, соціальну та медичну інформацію.

Формування суджень:

ПРН 18 – здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я.

ПРН 20 – застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі.

ПРН 21 – дотримуватись етичного кодексу лікаря, що забезпечує сформованість фахівця з належними особистими якостями.

2. Тематичний план навчальної дисципліни
ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Стоматологічна фотографія»

- Тема 1.** Основи клінічного обстеження хворих. Стоматологічна фотографія
- Тема 2.** Основна термінологія та поняття у фотографії. Систематизація файлів
- Тема 3.** Підготовка та налаштування фотообладнання для портретного фотографування
- Тема 4.** Клінічний протокол позаротової фотозйомки пацієнта
- Тема 5.** Основи обробки світлин. Коригування контрастності, барвистості та чіткості зображення.
- Тема 6.** Фотометрія та фотодіагностика
- Тема 7.** Цифровий дизайн посмішки (Digital Smile Design)
- Тема 8. Підсумкове заняття**
- Тема 9.** Підготовка та налаштування фотообладнання для внутрішньоротового фотографування
- Тема 10.** Клінічний протокол внутрішньоротової фотозйомки пацієнта
- Тема 11.** Художнє фотографування. Основи створення презентацій
- Тема 12.** Створення міні-фотостудії в умовах стоматологічної клініки
- Тема 13.** Правові аспекти застосування фотографії у стоматології
- Тема 14. Підсумкове заняття**
- Тема 15. Недиференційний залік**

4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Поняття «світло», «тінь» у фотографії	5
2	Аksesуари для клінічного фотографування	5
3	Портретне фотографування у стоматології	5
4	Підготовка до підсумкового заняття	10
5	Внутрішньоротові камери	5
6	Програма «Фотошоп»	5
7	Вимоги до організації фотостудії	5
8	Підготовка до підсумкового заняття	10
9	Повторення вивченого матеріалу. Підготовка до недиференційного заліку	10
	Всього	60

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

6. Методи навчання

Видами навчальної роботи згідно з навчальним планом є: а) практичні заняття; б) самостійна робота студентів; в) консультації.

У навчальному процесі при викладанні дисципліни «**Стоматологічна фотографія**» використовуються такі методи навчання:

1. Словесні методи навчання: бесіда, розповідь, пояснення, робота з літературою.
2. Наочні методи навчання: ілюстрування, демонстрування, спостереження.
3. Практичні методи навчання: ситуаційні задачі, самостійна робота, пошуково-дослідницька робота, робота з фотокамерою та інтернет-ресурсами під контролем викладача.
4. Інтерактивні методи: дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, кейс-метод.
5. За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

7. Методи контролю

Поточна навчальна діяльність студента оцінюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми дисципліни. Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями. При засвоєнні кожної теми розділу за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за 4-ри бальною традиційною шкалою, які потім конвертуються у бали.

Традиційна оцінка	Конвертація у бали
«5»	8
«4»	6
«3»	4
«2»	0

Таким чином, за поточну навчальну діяльність, протягом вивчення дисципліни «**Стоматологічна фотографія**», здобувач вищої освіти може набрати максимально 120 балів (у разі отримання за кожне заняття оцінки «5») і мінімально не менш 60 балів (у разі отримання за кожне заняття оцінки «3»).

За недиференційний залік, здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 80 і мінімальну кількість балів – не менш 40.

Серед основних методів оцінювання рівня знань студента на кожному практичному занятті з дисципліни, після самостійного вивчення нового матеріалу, використовуються завдання у вигляді усного опитування, тестових або відкритих завдань, на які потрібно надати письмову відповідь. Поточна оцінка за кожне практичне заняття – це середня арифметична оцінка за усну відповідь, письмові (тестові та інші) завдання та оволодіння практичними навичками з дисципліни (передбачено темою кожного заняття).

Самостійна робота студентів (СРС) є складовою частиною навчальної діяльності і входить до складу кредитів ECTS кожного розділу та дисципліни в цілому. У навчальному плані СРС охоплює 66%. Самостійна робота здобувачів, яка передбачена в темі поряд із аудиторною (33%), оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Здобувач вищої медичної освіти може відпрацювати пропущені теми на позитивну оцінку викладачу під час його консультацій, або кураторської години протягом вивчення дисципліни, тим самим набрати кількість балів не меншу за мінімальну 60 балів, щоб бути допущеним до недиференційного заліку.

Пройшовши повний курс передбаченої програми (відпрацьовані всі заняття) і продемонструвавши відповідні знання та вміння, здобувач вищої медичної освіти може бути допущеним до підсумкового (недиференційного) заліку.

Недиференційний залік Дворівневе оцінювання засвоєння дисципліни здійснюється по завершенню вивчення тем розділів на заліковому занятті та передбачає виконання структурованої письмової залікової роботи.

Залік проводять до настання екзаменаційної сесії наприкінці вивчення дисципліни у 2 семестрі 1 року навчання для здобувачів, які виконали вимоги робочої програми. Оцінку знань та вмінь здобувачів під час підсумкового заліку може проводити викладач академічної групи, відповідальний за дисципліну, професор або доцент кафедри.

Залік складається з тестових завдань та відкритих письмових питань, які можуть потребувати усного роз'яснення з боку студента, у разі неповної розгорнутої відповіді на ці відкриті питання студентом.

Максимальна оцінка за недиференційний залік може дорівнювати 80 балів, мінімальна - 40 балів.

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінювання усної відповіді під час поточного контролю

На кафедрі стоматології оцінка здобувача вищої медичної освіти за роботу на занятті є комплексною, за «чотирибальною» системою.

Відмінно – здобувач вищої медичної освіти глибоко та стійко засвоїв програмний матеріал; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. У відповіді тісно пов'язує теорію з практикою; вільно вирішує ситуаційні завдання підвищеної складності; добре ознайомлений з основною літературою і методами дослідження хворого в об'ємі, необхідному для практичної діяльності лікаря; проявляє вміння пов'язувати теоретичні аспекти предмету з практичними завданнями охорони здоров'я.

Добре – здобувач вищої медичної освіти твердо знає програмний матеріал, грамотно та по суті його викладає; не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і завдань;

володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання; вміє вирішувати легкі і середньої важкості ситуаційні задачі; володіє методами лабораторних і клінічних досліджень в об'ємі, який перевищує обов'язків мінімум; здатний на базі конкретного змісту відповіді достатнє показати достатньо логічне мислення.

Задовільно – здобувач вищої медичної освіти знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його детально, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у висвітленні програмного матеріалу. Здобувач вищої медичної освіти здатен вирішити лише найлегші задачі, володіє лише обов'язковим мінімумом методів дослідження; недостатньо орієнтується в питаннях методології, слабо знає основні принципи деонтології.

Незадовільно – здобувач вищої медичної освіти не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не впевнено, з великим утрудненням виконує практичну роботу.

Оцінювання тестових завдань під час поточного контролю

Оцінку «відмінно» отримує студент, який дав правильну відповідь на 90-100%. Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань дає правильні відповіді на всі питання до тесту.

Оцінку «добре» отримує студент, який дав правильну відповідь на 70-89%. Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань дає правильні відповіді на більшість питань до тесту.

Оцінку «задовільно» отримує студент, який дав правильну відповідь на 50-69%. Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на деякі питання до тесту.

Оцінку «незадовільно» отримує студент, який дав правильну відповідь менше, ніж 50%. Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань не може надати правильні відповіді на питання до тесту.

Критерії оцінювання недиференційного заліку

Оцінка	Бали	Визначення
Відмінно	70–80	Робота відзначається повнотою і вичерпністю. Студент вільно орієнтується в концептуальному просторі курсу, знає основні поняття; демонструє професійний рівень компетенції. Імплементацію теоретичних знань до практики доведено до автоматизму.
Добре	50–69	Вище середнього рівня з кількома негрубими помилками. Студент володіє теоретичними знаннями, проте практичне їх застосування не є таким, що доведено до автоматизму. Загалом правильна робота з невеликою кількістю помилок. Студент має деякі прогалини в теоретичних знаннях.

Задовільно	40–49	Непогано, але зі значною кількістю недоліків. Істотні лакуни в теоретичних знаннях, навички практичної роботи не виходять за межі застосування лише основних теоретичних положень на практиці, є виключно репродуктивними. Виконання задовольняє мінімальні критерії. Мають місце грубі помилки у практичних завданнях.
не задовільно	0–39	Потрібно додатково працювати перед тим, як отримати позитивну оцінку. Теоретичні знання відсутні, студент спроможний виконувати практичні завдання лише на елементарному рівні.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
180 – 200	відмінно	зараховано
140–179	добре	
100–139	задовільно	
0–99	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

1. Данилевський М.Ф., Борисенко А.В., Несин О.Ф. Терапевтична стоматологія: у 4 томах.
2. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник. Київ. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2021. 640 с.
3. Довер А.Р., Іннес Дж.А, Фейргерст К. Клінічний огляд за Маклаудом: 15-е видання. Київ. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2024. 479 с.
4. Ітон К., Овер Ф. Практична пародонтологія: 2-е видання. Київ. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2023. 335 с.
5. Нідзельський М.Я. Роль комп'ютерних технологій в сучасній ортопедичній стоматології. Експериментальна і клінічна медицина. 2013. № 4. С. 161—164.
6. Ньюман М.Г., Клоккевольд П.Р., Елангован С. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Каррансою: 14-е видання: в 2-х томах. Том 1. Київ. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2024. 1280 с.
7. Ньюман М.Г., Клоккевольд П.Р., Елангован С. Клінічна пародонтологія та імплантологія за Ньюманом і Каррансою: 14-е видання: в 2-х томах. Том 2. Київ. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2024. 1199 с.
8. Посібник з дентальної фотографії з CANON. Canon Europa N.V. 2018. 16 с.
9. Рожко М.М., Неспрядько В.П., Палійчук І.В. та ін. Ортопедична стоматологія: підручник. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2020. 720 с.

10. Яковенко Л.М., Черкасов В.Г., Чехова І.Л. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: підручник. Київ. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2022. 496 с.
11. Al-Ani Z., Yar R. Practical procedures in dental occlusion. West Sussex. Wiley Blackwell. 2022. 230 p.
12. Gevkaliuk N.O. Improving the effectiveness of tooth preparation by using alternative methods. Клінічна стоматологія. 2019. No 4. С. 4-9.
16. Patussi E.G., Poltronieri B.C., Corazza P.H. Comparisons between photographic equipment for dental use: DSLR cameras vs. Smartphones. Computer Science. 2019. V. 24. No 2. P. 198-203.
17. Al-Ani Z., Yar R. Practical procedures in dental occlusion. West Sussex. Wiley Blackwell. 2022. 230 p.
18. Sheridan P. Clinical photography in dentistry. A new perspective. Quintessence publishing USA. 2017. 234 p.
19. Halley E. Smile analysis. Palm Beach Gardens. Edra Publishing US LLC. 2022. 463 p.